

Velsen, 15 februari 2021

Onderwerp: terugkoppeling participatiesessies verwervingsstrategie jeugdhulp IJmond en Zuid-Kennemerland

Beste deelnemer,

De wethouders jeugd van de gemeenten in de regio's IJmond en Zuid-Kennemerland hebben de wens om de transformatie van de specialistische jeugdhulp verder vorm te geven. Onder andere door de nieuwe verwerving van deze hulp en met behulp van het ontwikkelen van een regiovisie. Hiervoor hebben de gemeenten eind 2020 en begin 2021 vijf participatiesessies georganiseerd om input op te halen. U was bij een of meerdere participatiesessies aanwezig en u heeft een bijdrage geleverd. Wij stellen uw aanwezigheid en bijdrage bijzonder op prijs. Hartelijk dank daarvoor!

In deze brief informeren wij u op hoofdlijnen over de opbrengsten van de participatiesessies en het vervolgproces. In de bijlage treft u nadere informatie aan.

Voorafgaand aan de participatiesessies hebben de gemeenten de volgende vertrekpunten geformuleerd:

1. afwijkend is niet onwenselijk;
2. preventief en gemixed;
3. oog voor de context;
4. hulp zoveel mogelijk in de leefwereld;
5. veiligheid voorop.

Deze punten zijn mede op basis van uw inbreng tijdens de participatiesessie(s) uitgewerkt in de volgende uitgangspunten voor de verwervingsstrategie:

1. normaliseren: de gemeenten gaan uit van de eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden van jeugdigen en hun ouders. Als het een jeugdige en zijn ouders niet lukt om zelf hun problemen op te lossen, dan kan jeugdhulp aanvullend zijn;
2. vindplaatsen versterken: school is een belangrijke vind-en werkplaats voor jeugdigen met problemen;
3. vroegsignalering: we zetten in op vroegtijdige signalering van problemen bij jeugdigen en gezinnen en zetten (preventieve) jeugdhulp in als dat nodig is;
4. jeugdhulp in de leefwereld van de jeugdige: steun en hulp sluit aan bij het gewone leven van de jeugdige;
5. veiligheid voorop: bij onveiligheid, heeft het creëren of bieden van een veilige situatie voor de jeugdige prioriteit en we streven naar zo weinig mogelijk uithuisplaatsingen;
6. verbinding informele en formele zorg: om de jeugdige in zijn ontwikkeling te versterken, wordt zijn leefwereld versterkt;
7. integraal samenwerken: gemeenten, jeugdhulpaanbieders en andere partijen werken integraal samen om problemen van jeugdigen in de context van hun leefwereld (gezin, school en vrije tijd) op te pakken. Jeugdigen en gezinnen hebben geen last van schotten tussen organisaties.

Daarnaast heeft u input gegeven over overstijgende onderwerpen zoals informatiedelen tussen domeinen, ontschotting van budgetten en voorkomen van stapeling van trajecten en behandelingen en monitoring.

Vervolg

Voor de verwerving van de jeugdhulp vanaf 2022 en verder, hebben de gemeenten een verwervingsstrategie opgesteld. Op dit moment is nog sprake van een *concept* verwervingsstrategie. De planning is dat de definitieve verwervingsstrategie in maart 2021 wordt vastgesteld. Om jeugdhulpaanbieders en andere partners nader te informeren over de verwervingsstrategie en het komende inkoopproces organiseren de gemeenten op 11 maart 2021 een digitale bijeenkomst.

Mede namens de wethouders jeugd van de gemeenten Beverwijk, Bloemendaal, Heemskerk, Heemstede en Zandvoort.

Met vriendelijke groet,

Jur Botter
Wethouder Haarlem

Sebastian Dinjens
Wethouder Velsen

Bijlage 1: opbrengsten participatiesessies

1. Normaliseren

Niet elke jeugdige of gezin is hetzelfde en opgroeien en opvoeden gaat gepaard met vallen en opstaan. Dat hoort erbij. De gemeenten gaan uit van de eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden van jeugdigen en hun ouders. Eventueel met ondersteuning van hun eigen sociale netwerk. Als het een jeugdige en zijn ouders niet lukt om zelf hun problemen op te lossen, dan kan jeugdhulp aanvullend zijn.

Effect

- De primaire verantwoordelijkheid van ouders voor hun kinderen wordt versterkt.
- Jeugdigen en gezinnen zijn weerbaarder om problemen in het leven aan te kunnen.
- Jeugdigen worden minder gestigmatiseerd.
- Jeugdigen (met een beperking) blijven zoveel mogelijk in de normale structuren functioneren.
- Meer jeugdigen volgen regulier onderwijs (dus minder jeugdigen in het speciaal onderwijs).
- Ouderproblematiek wordt bij de kern opgelost en niet met jeugdhulp. In andere woorden geen symptoombestrijding van problemen.

Hoe?

- Inzetten op steun door ouders voor ouders.
- Inzetten op laagdrempelig advies en voorlichting voor ouders. In het bijzonder de effecten van de hoge verwachtingen en valkuilen van de huidige samenleving en hoe problemen voorkomen kunnen worden.
- Inzet op LVB-problematiek in het voorveld.
- De toegang hanteert een scherpere grens voor de inzet van jeugdhulp en andere vormen van hulp (preventie).
- Opzetten van een stevige verbinding tussen onderwijs, jeugdhulp en Wmo.
- Kwalitatief evaluatiegesprek met het gezin voeren met de vraag of en zoja hoe een gezin zonder jeugdhulp verder kan.

Randvoorwaarde

De beroepsaansprakelijkheid van professionals weerhoudt professionals niet om jeugdhulp af te schalen.

Inbreng ervaringsdeskundigen

Ervaringsdeskundigen geven aan dat als ouders hulp vragen de problemen hen soms al boven het hoofd groeien. Zorg dat zij zich gehoord voelen en dat er samen met hen ook naar andere mogelijkheden dan alleen de inzet van jeugdhulp wordt gekeken. Er wordt dan bijvoorbeeld gedacht aan situaties waarin pesten of ruzie tussen ouders speelt. Een eerste contact met iemand die makkelijk te benaderen is, is dan belangrijk dit hoeft niet altijd een hulpverlener te zijn. Belangrijk is dat er vertrouwen is, dat een luisterend oor geboden wordt en er oog is voor de interactie binnen een gezin. Het helpt ook als een ervaringsdeskundige een rol speelt, omdat deze eigen ervaringen kan delen hetgeen een band schept. Ook een maatje naast je in een gesprek met een hulpverlener wordt als helpend benoemd.

Luisteren komt als aandachtspunt bij alle ervaringsdeskundigen naar boven. Eén ouder wijst ook op de meerwaarde van waarheidsvinding. Ze geeft aan dat het vaak gaat over interpretaties en oordelen, en minder over feiten.

Soms zijn kinderen ook behandelmoe, heb oog voor wat nog effect heeft. De steun van familie/omgeving is belangrijk. Niet alleen het eigen gezin. Het is soms lastig om op eigen initiatief je naasten om hulp te vragen, maar het kan ontzettend helpen.

2. Vindplaatsen versterken

Jeugdigen brengen veel tijd door op school en leerkrachten weten vaak wat er speelt bij jeugdigen en hun gezin. School is daarom een belangrijke plaats waar problemen gesignaleerd kunnen worden. Daarom organiseren we met het onderwijs betere ondersteuning op scholen. Daarmee is school is een vindplaats en een werkplaats.

Effect

- Zodra jeugdigen en ouders zich op school aandienen met problemen, krijgen zij ondersteuning bij hun problemen. Die ondersteuning kan informeel, formeel, preventief of specialistisch van karakter zijn.
- Problemen bij jeugdigen en ouders kunnen makkelijker worden gesignaleerd en de verwachting is dat er minder naar (specialistische) jeugdzorg doorverwezen hoeft te worden
- Wat op school werkt, kan ook thuis werken.

Hoe?

- Deskundigheid vanuit jeugdhulp naar onderwijsveld brengen: versterken van deskundigheid leerkrachten en intern begeleiders
- Onderwijs heeft kennis over preventie en informele zorg
- Jeugdigen en hun ontwikkeling zijn door consultatiebureau en daarna scholen goed te volgen. Informatie vanuit de school is essentieel
- Meer preventief aanbod (jongerenwerk, SMW) in de scholen en voor pubers in het bijzonder
- Jeugdhulp bieden op school (ipv jeugdige naar de jeugdhulpprofessionals)
- Maatwerk per school organiseren, flexibele schil die scholen kunnen inzetten
- Verbinding school-jeugdhulp-straat

Randvoorwaarde

Kernspelers hierbij betrekken: CJG, GGD, SMW, SWV, school.

Zie ook punt 9 samenwerking onderwijs jeugdhulp

3. Vroegsignaleren

Professionals signaleren vroegtijdig problemen bij jeugdigen en gezinnen en zetten (preventieve) jeugdhulp in als dat nodig is. Hierdoor kunnen problemen bij jeugdigen en gezinnen klein worden gehouden en kan ernstige problematiek worden voorkomen.

Effect

- Problemen bij jeugdigen en gezinnen worden klein gehouden en ernstigere problematiek wordt voorkomen.
- Op de langere termijn kan inzet van specialistische jeugdhulp worden voorkomen.
- Jeugdigen en ouders praten en denken mee (kansencirkel kan hulpmiddel zijn).

Hoe?

- Kennis in het voorveld versterken: opstellen sociale kaart en verspreiden oa bij huisartsen, wijkteams en onderwijs
- Inzet van specialistische professionals op strategische plekken
- Integrale opzet van voortraject, triage en samenwerking met eerste lijn
- Training en scholing van het sociaal team
- Training van leerkrachten in gespreksvoering met ouders
- Na vroegsignalering inzet van passende (informele) hulp

Randvoorwaarden

- Goede samenwerking met het onderwijs
- Minder bureaucratie
- Voldoende en toegeruste professionals

Inbreng ervaringsdeskundigen

Gesignaleerd wordt dat leerkrachten gebrek aan tijd hebben, om echt aandacht te kunnen hebben voor vroegsignalering en bieden van juiste hulp aan jeugdigen. Meer ondersteuning in de klas zou helpen. Per school zijn grote verschillen in aantal leerlingen per klas.

De ervaring is dat huisartsen vaak verwijzen om een diagnose te laten stellen omdat pas na diagnose behandeld kan worden. Een kind zit dan voor hele leven met een stempel, dit zou anders moeten kunnen.

Wanneer een problematiek gesignaleerd is en jeugdhulp gewenst zijn de wachtlijsten soms erg lang.

4. Jeugdhulp in leefwereld jeugdige

Het alledaagse leven van een jeugdige gaat door, ook met jeugdhulp. De steun en hulp sluit aan bij het gewone leven en versterkt de jeugdige hierin. Jeugdigen die (tijdelijk) niet thuis kunnen wonen, groeien op een zo thuis mogelijke plek op dichtbij hun ouder(s).

Effect

Een goede en duurzame woonoplossing voor het kind voorkomt gesleep met de kinderen van voorziening naar voorziening, en biedt de mogelijkheid voor broertjes, zusjes, ooms en tantes en vriendjes verbinding te houden. Deze jeugdigen ook na een uithuisplaatsing naar hun eigen school blijven gaan. Jeugdhulp wordt meer thuis en op school uitgevoerd.

Hoe?

- Versterken van de kinderopvang, zodat alle jeugdigen naar reguliere kinderopvang kunnen (en niet naar KDC)
- Bepaalde voorzieningen, zoals gezinshuisouders, bekender maken
- Administratieve en bureaucratische realiteit beter laten aansluiten bij praktijk (bv SKJ-registratie)
- Doorlooptijd van de screening van pleegouders verkorten (uitbreiden screeningscapaciteit)
- Creëren van kleinschalige maatwerkplekken en/of –voorzieningen, organiseren van (kleinschalige) woonvoorzieningen
- Gesprek voeren met het veld: welke wet- en regelgeving werkt belemmerend en hoe kunnen knelpunten worden opgelost? Vervolgstap: organiseer personen met mandaat.
- Meer inzet van burgervoogd
- Zichtbaarheid CJG onder ouders vergroten: CJG is geen jeugdzorg en bieden goede hulp
- Vrijgevestigden de mogelijkheid bieden om meer te doen wat SGGZ-instelling biedt,- 40-60 regel niet altijd handhaven

Randvoorwaarden

Samenwerking tussen jeugdhulpaanbieders, gemeenten en woningbouwverenigingen, ontschotting, brug bouwen tussen korte termijn contracten van jeugdhulp en grote investeringen voor huisvesting op de lange termijn.

Gemeenten investeren hierin, ook als dat wat het oplevert aan de achterkant niet direct meetbaar en duidelijk is.

5. Veiligheid voorop

Elke jeugdige groeit gezond en veilig op. Indien zijn of haar veiligheid in het geding is, dan heeft het creëren of bieden van een veilige situatie voor de jeugdige prioriteit. Hierbij streven we naar zo weinig mogelijk uithuisplaatsingen. Bij voorkeur wordt ambulante hulp ingezet. We realiseren hierbij dat (on)veiligheid een diffuus begrip is, dat het van belang is professionals te steunen bij het maken van afwegingen waarbij meerdere aspecten van goed opgroeien worden meegenomen. Het is van belang van veiligheid een gewoon gespreksonderwerp te maken en ouders de ruimte te bieden aan te geven wanneer zij zich onmachtig voelen.

Effect

- Jeugdigen in een onveilige situatie worden bij voorkeur, maar alleen als de veiligheid van de jeugdige het toelaat, ambulant geholpen
- Minder jeugdigen worden uithuisgeplaatst.

Hoe?

- Brede definitie opstellen van veiligheid
- Gebruik van Greenspan of DO 05
- Integraal samenwerken op alle niveaus: bestuurlijk, ambtelijk en uitvoerend
- Ontwikkelen van flexibelere en intensieve vormen van jeugdhulp
- Bij onveiligheid eerst oplossingen in het sociale netwerk van de jeugdige zoeken (netwerkstrategieën).
- First do no harm: een uithuisplaatsing is ook schadelijk. Weeg de veiligheidsrisico's thuis voor een jeugdige en de schade van een uithuisplaatsing zorgvuldig af.
- Beschikbaarheid crisisdienst
- Ontwikkeling van visie en beleid van gemeente over jeugd & onderwijs & veiligheid en afstemmen op ondersteuningsplan SWV (inclusief afspraken over financiering)
- Kindcheck is verplicht en daar spreken we elkaar op aan

Inbreng ervaringsdeskundigen

Er worden negatieve ervaringen met uithuisplaatsingen gedeeld. Aangegeven wordt dat een kind door een uithuisplaatsing soms meer schade oploopt, zeker als het feitelijke moment van het uithuisplaatsen heftig verloopt. Dit zou anders aangepakt moeten worden. Ook worden slechte ervaringen over de afhandeling door Veilig Thuis gemeld.

6. Verbinding formele en informele zorg

Om de jeugdige in zijn ontwikkeling te versterken, wordt zijn leefwereld versterkt. Hierbij blijft de regie bij de jeugdige en zijn gezin (professionals nemen niet over). De inzet van jeugdhulp is een uitzondering.

Effect

- Informele en formele zorg complementair inzetten
- Eigen regie bij het gezin
- E-health is breed toegankelijk

Hoe?

- Denktank van jeugdigen en volwassenen die feedback geven en meedenken over huidig aanbod
- Verwijzers en jeugdhulpaanbieders hebben kennis van de informele zorg
- Inzet van preventie in de leefwereld van jeugdigen (kinderopvang, onderwijs, sport)
- Klant centraal: klant volgend werken
- Buurtgezinnen
- Passend onderwijs in haarvaten van scholen en inzet jeugdhulp als dat nodig is

Randvoorwaarden

- Coördinatie
- Werven van informele partijen

7. Integraal samenwerken

Gemeenten, jeugdhulpaanbieders en andere partijen werken integraal samen om problemen van jeugdigen in de context van hun leefwereld (gezin, school en vrije tijd) op te pakken. Jeugdigen en gezinnen hebben geen last van schotten tussen organisaties.

Effect

- Jeugdigen en gezinnen worden goed geholpen bij hun problemen. Zij hebben geen last van de schotten tussen organisaties.
- Jeugdhulp en andere vormen van hulp zijn efficiënter.

Hoe?

- Cultuurverschuiving/paradigmashift: integrale samenwerking moet in het DNA van professionals gaan zitten, meer externe oriëntatie (nu teveel intern), samenwerking is win-win
- Klein beginnen en dan via actieleren uitbreiden
- Korte communicatielijnen tussen professionals (contactpersonen), tijd voor samenwerking creëren
- Integrale samenwerking al bij de start organiseren samen met het gezin en onderwijs is altijd een samenwerkingspartner
- Vertrouwen hebben in professionals (ipv regels stellen zoals begrenzen van tijdsinzet waardoor jeugdige moet worden doorverwezen in BGGZ)
- Doelen domein overschrijdend opstellen
- Vanuit gemeente een kerngroep aanstellen om multi-problem gezinnen te bespreken

Randvoorwaarden

Samenvoeging van budgetten (Jeugd/Wmo, passend onderwijs, Zorgverzekeringswet, sociale zaken)
In bekostiging(svorm) samenwerking stimuleren en gemeente kan samenwerking stimuleren/faciliteren

Inbreng ervaringsdeskundigen

Instanties moeten volgens ervaringsdeskundigen beter samen werken. Ouders merken dat instanties separaat acteren, niet altijd overleg hebben of als er wel overleg is zich soms misverstandend voordoen. Er zijn volgens hen te veel beloftes die niet na worden gekomen en er is te weinig inzicht voor ouders in een centraal gelegen dossier. Steeds opnieuw teleurstellingen verwerken is 'killing' voor een ouder, maar komt wel constant voor. Als ouder wil je geïnformeerd worden. Zoveel als mogelijk.

Samenwerking onderwijs - jeugdhulp

Op de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp is in een bijeenkomst en gesprekken apart ingegaan. Hierbij zijn onderstaande aandachtspunten benoemd.

Breed kijken en werken

- Kijk en werk breder dan jeugdhulp en onderwijs zelf.
 - Werk samen met partners rond veiligheid, Wmo, schuldhulpverlening etc., maar ook het informele netwerk.
- Ontschot daar waar mogelijk dit geld zowel voor beleid al voor financiën.
 - Helderheid over budget per school/schoolkern/samenwerkingsverband
 - Gezamenlijk budget, om veel administratie (voor hulp op scholen) aan de achterkant te voorkomen.
- Voor samenwerking is gezamenlijke definitie nodig van wat jeugdhulp en wat onderwijs is.
- Laagdrempelige hulp in school, in verbinding met CJG, SMW etc.
 - Onderwijs signaleert en monitort. Dit bespaart CJG tijd.
 - Aandacht voor toekomst kernteams en cursusaanbod
 - CJG coach light tussen CJG coach en oude SMW, met name in regulier onderwijs
 - Aandacht voor verwijzingen die via huisarts blijven lopen
- CJG meer aanwezig op scholen. Per school kijken wat nodig is, op maat inzetten.

Good practices

- Als professionals elkaar op de vloer ontmoeten en kennen, kan sneller en preventiever geacteerd worden.
 - Overeenkomende verwachtingen over wie regievoering heeft in casus. Hieraan ook consequenties voor het beleggen van het budget verbinden.
 - Er is behoefte aan casusregie.
- De kern- en jeugdteams zijn voorbeelden van waar samenwerking op 'de vloer' goed gaat.
- Collectief aanbod.
 - Zie Berenschot rapport (cluster 3)
 - Goed voorbeeld Specialistische Jeugdhulp in het Speciaal Onderwijs (SJSO) in Amsterdam. Voorbeeld ontschot werken uit praktijk. Aan speciaal onderwijs scholen in het primair en voortgezet onderwijs vaste zijn jeugdhulpverleners verbonden. Zij ondersteunen binnen een vastgesteld aantal uur de kinderen op school en in de klas, leggen de verbinding met thuis en bieden leraren handvaten om met verschillende typen problematiek om te gaan.
 - Met collectief financieren ondernemerschap stimuleren. En: administratief vereenvoudigen. Stabiele hulpverlener voor een kind.
- Kijk naar voorbeelden van onderwijs – zorg arrangementen als flex en @ease. Kijk ook naar arrangementen in samenhang met MBO.
- Arrangementen voor hoogbegaafde kinderen (naar voorbeeld FeniksTalent)

- Nieuwe leerwerkbedrijven op het gebied van ICT of naar voorbeeld Enik Recovery College
- Opschalingsniveau vanuit de praktijk naar bovenliggende niveaus. SWV VO ZK.

Aanbieders

- IKC's, onderwijzorgarrangementen en cluster 3- en cluster 4-scholen kunnen met vaste partners georganiseerd worden.
- Minder verschillende aanbieders. Kanttekening hierbij: jammer als dit ten koste gaat van kleinere aanbieders. Zijn beter bereikbaar, meer aanwezig (SWV PO II).
- Haal behoefte op bij scholen. Bij complexe cases is langdurige relatie (en dus vaste aanbieders) wenselijk. Naast vaste aanbieders gaat het zeker ook om vaste gezichten jeugdhulpverleners zelf.

Overig

- Aandacht voor het realiseren van de afspraken uit het thuiszitterspact: binnen 3 maanden een aanbod van onderwijs en jeugdhulp (inclusief doorzettingsmacht).
- Aandacht voor onderwijs aan kinderen in een residentiele voorziening/jeugdhulpPlus. Verbinding met 'Een thuis voor Noordje'. In dit verband om er aan bij te dragen dat kinderen thuis kunnen opgroeien de ontwikkeling van School2Care klas en Gentiaan VO.
- School als brede ontwikkelplek, met bundeling voorzieningen voor 0-13 jaar. Daar is schaal voor nodig. Voorbeeld: Vensterscholen, Groningen.
- Samenwerking met en rol voor onderwijs bij gang ouders/jeugdige richting sterke toegang. Zorgen school vertalen zich niet altijd in hulpvraag ouders zelf.
- Meer grip op verwijzingen,
 - bijvoorbeeld via/door POH-Jeugd.
- Meer normaliseren. Maar normaliseren niet standaardiseren.
 - Maar, wat is de norm? En is deze passend?
- Veel druk voor kinderen om te presteren. Niet elk kind hoeft aan ideaalplaatje te voldoen.
 - Is systeem van school hier voldoende op ingericht? Mag een kind plezier hebben?
- Aandacht voor Megakids arrangement en brief Onderwijsinspectie
- Versterking relatie met 16+ en 18+
- Punt van zorg is de groei van het 0-4 jaar in de KindCentra. Aandachtspunt?

9. Overstijgende onderwerpen

- Informatiedeling tussen domeinen
- Uitgangspunt: informatie delen tenzij ouders bezwaar maken
- Budgetten ontschotten
- Tarieven inzichtelijk maken
- Minder specialistische jeugdhulp
- Voorkom stapeling van trajecten en behandelingen
- EHealth, app
- Monitoring, maatschappelijk effect, zie volgende dia's

Inbreng ervaringsdeskundigen

Administratieve lasten (ook PGB), taalgebruik in brieven (tip laat cliëntenraden meelezen), streven naar uniformiteit gemeenten, wachtlijsten aanpakken: suggestie kleine hulpvragen anders aanpakken, waardoor de wachtlijsten slinken. Bekendheid geven aan routes van CJG e.d. woningbouw betrekken als ophaal/signaalpunt.

Geen beloftes maken die niet nagekomen (kunnen) worden. Meer vaste personen aan ouders te koppelen.

10. Monitoring maatschappelijk effect

- Focus op maatschappelijke doelstellingen
- Let op dat doelen niet tegenstrijdig zijn (zie 2015)
- Hoe doen we dat tot nu toe?
- Leer van landelijk standaarden (GGZ: ROM) en goede voorbeelden
- KPI voor de doorstroom van cliënten creëren. Incentive voor organisaties en zal op langer termijn zowel de complexiteit alsook de kosten reduceren
- KPI voor sociaal domein als geheel
- Dezelfde afspraken voor alle partijen
- Informeel versus formeel
- Inzet SROI kennis delen
- Monitoring en evalueren van de uitvoering
- Monitoren van ingezette hulp op effectiviteit
- Meten vanuit jeugdige/gezin, dossier waar iedereen bij kan
- Houd je aan de gestelde doelen
- Reflectiesessies op casuïstiek
- Instroom en doorstroom meten
- Tevredenheid cliënt / medewerker
- Verbinding maken met POP professional
- Betrek wetenschap hierbij
- Binnen financiële kaders